

УДК 373.5.016:1

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.64.8>

ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ: СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНА ДАЛЬНІСТЬ ГОРИЗОНТУ

Ірина Григорків-Коротчук

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
філологічний факультет, кафедра філософії та культурології
вул. М. Коцюбинського, 2, 58012, м. Чернівці, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5379-4818>*

У статті аналізується значення «Філософії для дітей» (Р4С) як методики міждисциплінарного підходу у навчанні. Зазначено, що сучасні освітні орієнтири, спрямовані на розвиток у дітей критичного мислення, творчості і моральних цінностей, є необхідними і потребують зусиль та відповідальності дорослих. За умови правильної реконструкції філософських принципів методика Р4С значно покращує мислення в освіті. Крім того, стимулює розвиток категоріального апарату, дає змогу краще усвідомлювати неточності, вербалізувати внутрішні почуття й емоції. Головну увагу сфокусовано на таких принципах функціонування методики, як сократівський діалог та спільнота дослідників. Підкреслюється роль учителя у реалізації цієї програми. Констатовано, що Р4С розкриває особистісну значущість учнів і соціальну цінність їх навчання і дослідження. Показано, що вона є дієвим інструментом розвитку не лише освітніх компетенцій, але й демократичних засад суспільства.

Встановлено, що імплементація Р4С відбувається в багатьох країнах з певними особливостями й іноді – викликами, що не дивно з огляду на культурні, релігійні, економічні чинники. Продемонстровано вплив українського педагога В. Сухомлинського на укомплектування методичного матеріалу до програми «Філософія для дітей» М. Ліпмана. Зазначено, що у нашій освіті методика працює в напрямі Нової Української Школи і демонструє певні позитивні результати, хоч і не без труднощів.

Стаття зосереджена на обґрунтуванні важливості подальшого використання практики Р4С як дієвого інструмента для розвитку критичного, креативного і піклувального мислення у дітей, а також для розгортання їхнього соціального досвіду через співучасть і взаємопов'язану діяльність. Підкреслюється, що такий підхід, робить філософію інструментом для самопізнання та розвитку мислення, а не лише абстрактною наукою для дорослих.

Ключові слова: Метью Ліпман, Р4С, сократівський діалог, методика, критичне мислення, креативність, цінність, спільнота дослідників, освіта.

Постановка проблеми. «Філософія для дітей» (Philosophy for Children – Р4С), як програма навчання філософії у школі, була розроблена упродовж 1970-х років у США колективом освітян під керівництвом Метью Ліпмана (1923–2010). Вона розрахована на весь період навчання дитини у школі: від початкової до старшої. Методика аж ніяк не зосереджується на вивченні складних філософських текстів чи їх ґрунтовному аналізі. Також вона акцентує увагу на систематичному навчанні осмислювати матеріал, який подається, і самостійно аргументувати власну позицію.

М. Ліпман бачив в освіті дві мети: передача знань і культивування мудрості. Оскільки в часи активних суспільних змін знання можуть старіти доволі швидко, більші зусилля варто приділити заучуванню незмінних вічних істин. «У такі періоди люди віддавали перевагу інтелектуальній гнучкості та винахідливості, а не давно усталеним відомостям» [1].

© Григорків-Коротчук І., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Сучасна концепція також має охоплювати ці дві мети, бо навчити мислити так само важливо, як і навчити читати.

Сутність програми полягає в тому, щоб навчити дитину вчитись. Це передбачає виховання моральної і соціально відповідальної особистості, яка вміє критично мислити, креативно використовувати своє знання в реальному житті, комунікувати з іншими учасниками навчального процесу. Методика допомагає зрозуміти дітям, що навчання є процесом, як і саме життя, і кожен є активним учасником, а не глядачем чи відстороненим спостерігачем, адже процес навчання є процесом самопізнання, пізнання інших, зацікавленості і переосмислення. Діти пізнають світ, усвідомлюють його динамізм, мінливість, спонтанність, хаотичність, ймовірність, різноманітність. У такому навчанні їм знадобляться не лише особисті знання, але й розуміння потреби удосконалювати свої навички, розвиватися, реалізовувати власний творчий потенціал.

В українській школі ми відчуваємо сьогодні кризу: сума знань весь час зростає, їх пошук доволі легко здійснювати за допомогою інформаційних технологій, і вчитель перестав бути єдиним джерелом знань. Роль вчителя змінюється: він має навчити дитину думати і формулювати свою позицію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Філософія для дітей» є доволі затребуваною темою серед українських науковців. Передусім відзначимо головного популяризатора методики М. Ліпмана та ініціаторку запровадження цієї програми на державному рівні Ю. Кравченко. У своїх роботах вона аналізує актуальність програми для української освіти, демонструє плани проведення занять і пояснює важливість кожного елемента [2].

Координаторка всеукраїнського етапу Міжнародної олімпіади з філософії для школярів, а також лідерка Школи мислення і комунікацій Paxis Надія Адаменко аналізує роль критичного мислення й значення методики P4C для його розвитку. «Не можна навчати окремо критичного мислення, це може бути як елемент уроку, але результат методики тоді, коли діти мислять критично, креативно, але передусім емпатійно одне до одного, чують одне одного, чутливі до думок одне одного» [3].

В Україні основні принципи методики М. Ліпмана аналізують у своїх роботах С. Ганаба, Н. Гавриш, Ю. Наріжний, Н. Щербакова, О. Зімонова, В. Михайлов, О. Мельник, Н. Скакун, В. Кришмарел, О. Петренко та інші науковці. Роль критичного мислення в освіті розкривають С. Терно і О. Тягло.

Серед світових науковців, які популяризують ідеї P4C і впроваджують їх концептуально: Ен-Маргарет Шарп, М. Прічард, Д. Кеннеді, Л. Спліттер, Г. Метью, Дж. Парк, А. Побоевська, Н. Дерек, О. Жерс, О. Бреніфьє.

Автори «Коло історії ...» (N. Fletcher, M.R. Gregory, P. Shea, A. Sykes) є викладачами і практиками P4C на різних рівнях освіти: від дошкілля до докторських програм та освіти для дорослих [4]. У їхньому дослідженні зазначається роль кола історій, яке ними проводилось з різними групами і на різноманітну тематику. Обговорюються найбільш проблемні моменти, які можуть виникати у колі, пропонуються можливі варіанти їх подолання.

Змістовною і актуальною для нас є робота G. Motherway «Демократія як становлення...». У ній автор розглядає практику P4C в ірландських школах і те як вона впливає на взаємозв'язок освіти і демократії [5]. Особливий наголос робиться на демократичних цінностях, які культивуються цією програмою. Автор демонструє рішучість, з якою учителі, усвідомлюючи свою відповідальність за розвиток юного покоління, прищеплюють цінності через освіту, оскільки саме педагоги справляють вирішальний вплив як фахівці і держава не покладається на «традиційну в Ірландії Римо-католицьку церкву» [5]. Дійсно, зазначає автор, раніше ми не спостерігали демократичних засад в освіті і в школі, зокрема,

в методах навчання, комунікації. Слова про демократію викладались вкрай авторитарним чином, це справедливо щодо будь-якого навчання. Теоретичні ідеї, які має в основі демократія, потрібно не лише оголошувати, але й практикувати.

У Польщі методику М. Ліпмана впроваджують починаючи з 1999 року. При Польській академії наук працює спеціальний центр з координації програми. Чимало польських учителів імплементують її не лише для навчання філософії чи світоглядно-гуманітарних предметів (мова чи література), але й для вивчення природничого циклу: географії, математики, фізики та інших предметів. «Зрештою, «Філософія для дітей» вийшла за межі шкіл і потрапила у заклади дошкільної освіти (наприклад, проєкт “FiloZosia”))» [6, с. 93]. Отже, бачимо, що метод Р4С дуже універсальний, гнучкий і потужний.

Одне з останніх досліджень «Вплив філософії...» демонструє емпіричні докази щодо ефективності Р4С. Автори використовують трирівневий метааналіз, що синтезує 53 розміри ефектів, отримані з 33 експериментальних та квазіекспериментальних досліджень за участю 4 568 осіб, для оцінки когнітивних ефектів Р4С та потенційних модераторів. У поняття «когнітивні здібності» автори вкладають «широкий спектр психічних процесів, починаючи від базових функцій, таких як сприйняття, увага та пам'ять, і закінчуючи здібностями вищого порядку, такими як міркування, критичне мислення, креативність, вирішення проблем, прийняття рішень та мета пізнання» [7]. Вони доходять висновку, що за усіма параметрами «Р4С може бути прийнятий як окремий предмет або вбудований в наявні предмети для розвитку ключових когнітивних компетенцій» [7].

Формулювання цілей статті. Основною метою статті є поширення методики Р4С, розкриття її основних принципів та переваг. Стаття зосереджена на обґрунтуванні важливості подальшого використання практики Р4С як важливого інструмента для розвитку критичного, креативного і піклувального мислення у дітей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як уже зазначалось, Р4С – це не академічне викладання філософії і не окрема галузь дослідження, а педагогічна практика ведення дискусій. Як зазначає А. Побоевська, «навчання філософії потрібно починати не зі знайомства зі змістом (яким можна перенаситити програми), а з підготовки учнів до зайняття у цій сфері, тобто до вироблення певних навичок, що дозволяють їм інтеріоризацію запропонованого філософією змісту» [8, с. 203].

Для того щоб у вищій школі ми могли розглядати складні філософські концепції чи теорії, необхідно ще з дитинства привчати до критичного мислення, закладати можливість для трансформації і зростання особистого «Я». «Через філософування люди шукають загальні принципи, які допоможуть їм зрозуміти, у що слід вірити та що слід цінувати» [9]. За умови правильної реконструкції філософських принципів методика Р4С значно покращує мислення в освіті.

Р4С має декілька основних принципів, які є необхідними для успішної реалізації. Вони іманентні, і без їх дотримання результативність не може бути гарантованою. До найважливіших принципів належать:

- проблемна форма навчання;
- Сократівський діалог;
- спільнота дослідників;
- нова роль учителя;
- методичне забезпечення.

Не зупиняючись на кожному з принципів й не применшуючи ролі інших, ми окреслимо тут важливість таких двох з них: Сократівський діалог і спільнота дослідників. Р4С є практикою співпраці молоді і дорослих у спільному процесі осмислення дійсності.

Це своєрідна «сесія» філософування, де дітей вчать ставити питання, висловлювати занепокоєння, сумніви, виявляти невідповідності і недоречності, які маскуються і можуть здаватися невловимими. Діти шукають суперечливості у судженнях. Вони виявляють те, у що вірять, те, що цінують і те, що знають. Крім того, уточнюють конкретні дефініції і міркують над завданнями. Особливістю цих методик має стати не репродукція знань, а діалог з учнем.

Використання Р4С дає дітям розуміння того, що мислення – практика, а не одкровення. Нагромадження інформації не гарантує їм самостійного мислення. Нові судження є не лише результатом, але й процесом міркування. Дитина має розуміти свою роль у висловленні думки і своє значення у спільній діяльності. Методика М. Ліпмана розгортається за 6 кроків: презентація стимулу; генерування питань; сократівський діалог; поглиблення досліджень; метакогнітивна рефлексія і подальша реакція на цю тему. О. Бреніфьє називає такий процес мандрівкою думки і пропонує 4 етапи: ідентифікація передумов діалогу, визначення мети дискурсу, окреслення проблем і потік гіпотез [10, с. 273]. У цьому й полягає самостійність мислення і відповідальність дорослих за смислотворення у дітей.

Методика Р4С стимулює розвиток категоріального апарату, дає змогу краще усвідомлювати неточності, паралогізми, софізми, вербалізувати внутрішні почуття й емоції. Озвучена думка тяжіє до ясності і послідовності, вимагає певної відваги і рішучості. Заохочення до говоріння, а не до мовчазного похитування головою є активним залученням до спільноти дослідників. Якщо дитина мовчить і не хоче відповідати або ж чекає, що хтось за неї відповідь «правильно», їй не треба думати про власну відповідь чи особистий внесок у розв'язування проблеми. Мовчання не завжди є ознакою дисциплінованості, воно може свідчити про байдужість і бути формою відсторонення, невпевненості. Дитина може не цінувати себе, боятись дати неправильну відповідь чи порушити порядок, де першими відповідають відмінники. Р4С учить бути творчим, проявляти свою ідентичність.

Особливістю цих методик є привчання дітей думати, критично аналізувати, висловлювати свою позицію. Це саме ті засади, на яких ґрунтується «Філософія для дітей». Методичні рекомендації та завдання до таких курсів побудовані у вигляді сократівського діалогу: питання в питанні. «Діалог орієнтує кожного з співрозмовників на інакшість, тобто наказує йому вийти з кола своїх переконань і спробувати зрозуміти позицію іншого» [8, с. 202].

Серед найпоширеніших філософських концепцій з різних предметних галузей можна виділити такі теми для діалогів: любов, добро, справедливість, сила, глобалізація, нація, історія, інтерпретація, причина, доказ, краса, мистецтво, уява, значення, віра, істина, мораль, толерантність, цінність, простота, ефективність, оригінальність, знання, розваги, гра, свобода, творчість, добробут, право, законність, спільнота, наука, експеримент, історія, ідентичність, вибір тощо.

Відправною точкою для філософського діалогу може бути читання оповідання, уривку з тексту чи діалог, перегляд фільму, мультфільму, прослуховування промови чи музичного твору, споглядання картин, скульптур, архітектурних об'єктів, екскурсія. Головне, щоб діалог був відкритим і діти до того ж сиділи у колі або підковою, щоб підкреслити, що участь кожного цінується однаково. «Проте не можна «вивчити» літературу, філософію, мистецтво, оскільки вивчення у галузі гуманітарної освіти має на меті не просто засвоєння інформації, а формування культури сприйняття нової інформації та формування ціннісно зрілої особистості» [11, с. 475].

Як приклад, М. Ліпман аналізує ситуацію в давніх Афінах і той внесок, який Сократ здійснив своїми широкими розмовами з громадянами демократичного суспільства і неелітними учасниками, запросивши усі сторони до повноцінного діалогу й побудови безпрецедентного тоді майданчика для порозумінь.

Кожна епоха ставить питання про цінності, які є найважливішими для її становлення й мають перспективи. Саме з цього ракурсу М. Липман прагне відкрити дітям маєвтику – мистецтво ведення діалогу. Сократівські діалоги формують усвідомлене і рефлексуюче мислення, зосереджують увагу на розв'язанні проблем і підкреслюють те, у що вірять, чим цікавляться і до чого прагнуть учасники діалогу. У результаті правильно організованого діалогу діти проявляють допитливість, шукають достовірні джерела, враховують ситуацію загалом, уважні до альтернатив. Освіта має стати не лише підготовкою до життя, але й самим процесом життям.

Спільнота дослідників є одним з вимірів дитячої соціалізації. Під час обговорення будь-якої теми важливим чинником є здатність «почути іншого». Як можна диспутовати, коли не почув своїх друзів чи опонентів? За цієї умови має бути створена така атмосфера, щоб діти могли змінити свою думку і не були водночас ображеними чи осміяними. Усі перетворення відбуваються в атмосфері доброзичливості і показують насамперед зростання учасників діалогу. Важливо навчитись коректно висловлювати свої ідеї, бачити правильність інших, дозволити їм користуватись власними ідеями, усвідомлювати процеси індивідуального і колективного мислення.

У спільноті дослідників діти стають самостійнішими, звикають мислити систематично і краще запам'ятовують матеріал. Іноді їм не вистачає особистого досвіду, достатньої практики. Однак вони прагнуть їх здобувати і навчатись далі. Дорослі мають зацікавити і прищеплювати культуру філософського заохочення, регулярно проводити різноманітні дискусії, розгорнені діалоги, додавати вправи та оригінальні завдання, підбирати історії, які надихають.

Спільнота дослідників допомагає зрозуміти те оточення, в якому живемо, ми самі стаємо більш прозорими одне з одним і краще розуміємо наші історії, зміни, які відбуваються з нами та іншими, а також соціальну значущість спільної роботи. Діалоги і розповіді про себе є найбільш природною активністю для людини. «Ми вважаємо, що існують переконливі причини для використання оповіді як філософської практики, не в останню чергу те, що оповідь вже давно використовується в рухах за соціальну справедливість, щоб вшанувати та озвучити життєвий досвід маргіналізованих груп» [4, с. 7]. Судження як форма мислення є своєрідним мистецтвом, умінням поєднати предмет і його ознаки. Спільнота дослідників – це студія, в якій можна практикувати і удосконалювати свої навички, розвивати логічні властивості і аналізувати відношеннями між судженнями. Отже, методика розрахована на зустріч об'єктивних і суб'єктивних поглядів.

Після США цю методику запровадили у своїх освітніх програмах Канада, Ізраїль, Франція, Норвегія, Велика Британія, Туреччина, Китай. Сьогодні програма перекладена на більш ніж 20 мов і функціонує у більш ніж 70 країнах світу. Це справді глобальні реформи у сфері освіти на базі філософії. Комітет Європейського Парламенту з питань культури та освіти (CULT Committee) визнав її високі якості і запропонував для запровадження в освітні програми в країнах Європи. «Філософія для дітей» має центри в усіх частинах світу, її прихильники об'єднані в Інститут з розвитку філософії для дітей (“Institute for the Advancement of Philosophy for Children”) та «Міжнародну раду з філософського дослідження з дітьми» (“The International Council for Philosophical Inquiry with Children”). У 2011 році було створено Міжнародну організацію «Філософія для дітей у країнах Азії та Океанії». Оскільки методика заснована на західних філософських традиціях і з акцентом на дослідницьку педагогіку, програма може не повністю відповідати незахідним освітнім системам. Через це потрібні додаткові напрацювання з урахуванням культурно-релевантних стимулів. Отже, імплементація методики Р4С відбувається в багатьох країнах з певними

особливостями й іноді – викликами, що не дивно з огляду на культурні, релігійні, економічні чинники.

В Україні дослідження та впровадження методики «Філософія для дітей» зосереджено навколо кількох наукових центрів. Зокрема, Мала Академія Наук регулярно проводить навчання для учителів і щорічну Всеукраїнську олімпіаду для школярів з філософії, є практика проведення тематичних таборів. У деяких університетах проводять науково-практичні заходи, пропонують курси й менторські програми, функціонують студії та гуртки, вітчизняні видавництва пропонують книги для філософування з дітьми. Інститут обдарованої дитини розробляє методичні рекомендації з використання філософських інструментів для розвитку творчості і критичного мислення. У соціальних мережах є декілька платформ, де зацікавлені можуть обмінюватись своїми результатами. У січні 2026 року стартували нові курси «Філософська освіта у школі та позашкільлі». Усі ці заходи демонструють не лише потребу, але й актуальний досвід практики живого і сміливого філософування з дітьми.

Крім того, методика М. Ліпмана доволі близька з практикою Василя Сухомлинського. Український педагог вважав, що учитель має відкрити перед дитиною ті сфери, де вона зможе досягти свого апогею, будувати здорові стосунки, сформувані своєю гідністю. Його книги для дітей вчать осягати саму сутність добра і зла, честі й безчестя, чуйності, відповідальності, відчувати красу природи, ставити себе на місце іншого, формувати власні моральні орієнтири та краще розуміти себе. Обидва педагоги «використовували проблемно-діяльнісний метод використання філософії: в казках, оповіданнях, притчах, які читають діти, відбувається багато подій, що є типовими проблемними ситуаціями для дітей, незалежно від країни» [12, с. 87]. З'явилися навіть думки, що вони переписувались. Зокрема, О. Петренко ставить під сумнів таке листування В. Сухомлинського і М. Ліпмана. Водночас вона вказує на той факт, що донька українського педагога О. Сухомлинська переслала американському науковцю книжечку оповідань і казок свого батька [12]. Унаслідок М. Ліпман включив до своїх методичних матеріалів два оповідання нашого педагога.

З 2018 року запрацювала реформа НУШ, і в її межах відбувається активна інтеграція методики Р4С. Передбачалось, що головним елементом нової української школи (НУШ) стануть новітні методики і технології навчання та критерії оцінювання дітей. Однак часто нововведені зміни сприймалися як освітні примхи. Не було розуміння чи бажання підтримати реформи. Більш того, складалось враження, що навчання, засноване на критичному мисленні, зовсім не виправдовує будь-які нововведення. Це явище має своє пояснення. Багато педагогів, навіть пройшовши курси НУШ, не зрозуміли і не перейняли нову методику, вони продовжують працювати за старими стандартами. Отже, спільнота дослідників виглядає як перестановка парт у класі. Проте завдання, які мають об'єднати колектив учнів, залишаються на домашнє опрацювання. Водночас у непередготовлених батьків викликає чи то подив, чи то відверте нехтування безкінечними творчими лабіринтами нової освіти. У процесі запровадження програми в українських школах з'явилися три змістовні заперечення: складність філософських тем, відірваність від життєвих ситуацій та складність підготовки педагогів [13, с. 129]. Маємо визнати, що реформа НУШ має чимало викликів і потрібно докласти ще зусиль для методичного поступового впровадження цікавих і ціннісно значущих елементів критичного, творчого і піклувального компонентів. За цих обставин методику М. Ліпмана можна використовувати і поза межами НУШ у старших класах.

Висновки. «Філософія для дітей» М. Ліпмана була розроблена саме для того, щоб сформувані нове мислення підростаючого покоління і підготувати його до

науково-технологічних та моральних змін людства. Це були спецкурси для дітей дошкільного і шкільного віку, що розвивали навички критичного, креативного і піклувального мислення. Як показує практика, запровадження її у школах підвищує успішність, покращує комунікацію та підготовку дітей до свідомого життя в суспільстві. З огляду на швидкі темпи інформатизації, плюралізму цінностей і розширення меж штучного інтелекту розвиток когнітивних компетенцій учнів має стати головною метою нашої освіти. Загалом такий підхід робить філософію інструментом для самопізнання та розвитку мислення, а не лише абстрактною наукою для дорослих.

Список використаної літератури

1. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? *Постметодика*. 2005. № 2. С. 33–41.
2. Кравченко Ю. Програма «Філософія для дітей»: історія виникнення та структура проведення заняття. *Філософія освіти*. 2021. № 27 (2). С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2021-27-2-3>.
3. Адаменко Н. Критичне мислення – це вміння стати в позицію іншого. URL: <https://center.nestor.net.ua/nadiia-adamenko-krytychne-myslennia-tse-vminnia-staty-v-pozytsiui-inshoho>.
4. Fletcher N.M., Gregory M.R., Shea P., Sykes A. The story circle as a practice of democratic, critical inquiry. *Childhood & philosophy*. 2021. V. 17. P. 1–42. URL: <https://www.redalyc.org/journal/5120/512066359037/512066359037.pdf>.
5. Motherway G. Democracy as Becoming: A Lived Enquiry into Teacher Perspectives of Philosophy for/with Children (P4C) Practice in Irish Educate Together Schools. Thesis. University of Plymouth, 2020. DOI: <http://dx.doi.org/10.24382/1142>.
6. Пальчик А. «Філософія для дітей» Метью Ліпмана та її імплементація у Польщі. *Вісник Львівського університету. Серія: Філол.-політолог. студії*. 2022. Вип. 40. С. 91–99. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.40.11>.
7. Wei C, Chen L. The Effects of Philosophy for Children on Children's Cognitive Development: A Three-Level Meta-Analysis. *J Intell*. 2025 Oct 13; 13 (10). P. 130. DOI: 10.3390/jintelligence13100130. PMID: 41149769; PMCID: PMC12565533.
8. Побоевська А. Для чого, кого і як учити філософії? *Філософія освіти*. 2014. № 2 (15). С. 196–209.
9. Williams S. P4C. URL: <https://p4c.com/wp-content/uploads/2016/07/Philosophy-for-Children-how-to-4.pdf>.
10. Brenifier O. The practice of philisophy with children. URL: <https://www.pratiques-philosophiques.fr/wp-content/uploads/2015/07/The-practice-of-philosophy-with-children-ORIGINAL-1.pdf>.
11. Щербакова Н., Зімонова О., Михайлов В., Мельник О. Світові практики методики викладання філософії: історія та сучасний стан. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти* : збірник науково-методичних праць. Вип. 24. Мелітополь : Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2020. С. 467.
12. Петренко О. Оповідання Василя Сухомлинського у «Філософії для дітей» М. Ліпмана. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 5 (91). С. 83–90.
13. Кришмарел В. Навчання філософії в школі: основні тенденції. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 3. С. 126–135.

PHILOSOPHY FOR CHILDREN: WORLDVIEW AND METHODOLOGICAL HORIZON

Iryna Hrigorkiv-Korotchuk

Candidate of Philosophical Sciences,

Assistant at the Department of Philosophy and Cultural Studies Yuriy

Fedkovych Chernivtsi National University,

Kotsyubynskogo str., 2, 58012, Chernivtsi, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-5379-4818>

The article analyses the significance of Philosophy for Children (P4C) as a methodology for an interdisciplinary approach to education. It notes that modern educational guidelines aimed at developing critical thinking, creativity and moral values in children are necessary and require effort and responsibility on the part of adults. Provided that philosophical principles are correctly reconstructed, the P4C methodology significantly improves thinking in education. It also stimulates the development of the categorical apparatus, allows for a better understanding of inaccuracies, and verbalizes inner feelings and emotions. The main focus is on such principles of the methodology as Socratic dialogue and the community of inquiry. The role of the teacher in the implementation of this programme is emphasized. It is stated that P4C reveals the personal significance of students and the social value of their learning and research. It is shown that it is an effective tool for the development not only of educational competences but also of the democratic foundations of society.

It has been established that the implementation of P4C takes place in many countries with certain peculiarities and sometimes challenges, which is not surprising given cultural, religious and economic factors. The influence of Ukrainian educator V. Sukhomlynsky on the compilation of methodological material for M. Lipman's Philosophy for Children programme has been demonstrated. It is noted that in our education system, the methodology works in line with the New Ukrainian School and demonstrates certain positive results, albeit not without difficulties.

The article focuses on justifying the importance of continuing to use the P4C practice as an effective tool for developing critical, creative and caring thinking in children. It also focuses on expanding their social experience through participation and interconnected activities. It emphasizes that this approach makes philosophy a tool for self-knowledge and the development of thinking, rather than just an abstract science for adults.

Key words: Matthew Lipman, P4C, Socratic dialogue, methodology, critical thinking, creativity, value, community of inquiry, education.

Дата першого надходження статті до видання: 19.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026